

70 ANI DE LA TRECEREA
ÎN LUMEA CELOR DREPTI
A MITROPOLITULUI GURIE GROSU
AL BASARABIEI

**Gurie Grosu - Metropolitan of Bessarabia -
the 70th years from passing to eternity**

Preot Vasile SECRIERU

„Cei de rînd nu încep nimic, fiindcă se tem de piedici; cei mediocri, după ce au început, se lasă respinși de piedici; dar cei aleși nu părăsesc ceea ce au început, chiar dacă sînt opriți de mii de piedici”
Pancatantra

Abstract: Gurie Grosu is one of the prominent personalities of the church life in Bessarabia. We celebrate 70 years since the death of Gurie Grosu. In November, 1936, he is suspended from the Saint Synod of the Romanian Orthodox Church, from the position that he holds, and then he is retired, as a result of unfounded accusations which would be aimed wrong management and financial administration of Bumbăta and Rădeni forests, gave them into use of Metropolitan Church of Bessarabia, as well as he would have benefited personally from the incomes from the exploitation of the heritage „Bishop's House” and the cashing of income from Hârjăuca Monastery, etc. A number of personalities, including Nicolae Iorga, Constantin Cernăianu, Sebastian Teodorescu, Nicolae Popescu-Prahova and others stand up for Metropolitan Gurie Grosu. But the case had a great impact on the involvement of King Carol, who does not forgive Metropolitan critical attitude towards abdication from the throne and the divorce from Queen Elena. As a result of this process, the Metropolitan withdraw from function and he was settling at Cernica monastery, where he was buried.

Anul acesta se împlinesc 70 ani de la trecerea în nemurire a Mitropolitului Gurie. Una dintre cele mai proeminente personalități a vieții bisericești și culturale a Basarabiei din prima jumătate a secolului al XX-lea. A fost elogiat de unii și contestat de alții. De numele său este legat și așa- numitul „cazul Gurie”. Deci ne propunem în continuare să deslușim tainele acestui „caz”, să analizăm unele cauze care au dus la înlăturarea sa.

Astfel, în luna noiembrie 1936, Mitropolitul Gurie este „suspendat” de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, din funcția pe care o deține, iar mai apoi este pensionat. S-a vehiculat atunci ideea că Mitropolitul Gurie s-a înconjurat de o „camarilă”, compusă din preotul compromis moral, Cecati, arhimandritul Antonie Harghel, pe care mitropolitul îl numise vicar eparhial, precum și fratele său, preotul Andrei Grosu. Arhiepiscopul i-a retras preotului Cecati numirea din rangul de protopop, dar în același timp a hotărât printr-un „jurnal”, emis, la 15 ianuarie 1936, dizolvarea Secției Administrative a Consiliului Eparhial. În sprijinul acestei măsuri s-au adus următoarele argumente: ședințele secției se țineau într-o atmosferă de neîncredere între membrii ei, de discuții violente, lipsite uneori chiar de bunăcuviință; aceste raporturi nu asigurau obiectivitatea, legalitatea hotărârilor luate, mai ales în privința numirilor și transferărilor clericilor; consilierii referenți n-au executat ordinele arhiepiscopului Iurie privitoare la unele transferări și cercetări. În locul secției dizolvate s-a constituit o comisie executivă interimară și alta care să se ocupe cu efectuarea unei anchete. Hotărîrea ierarhului a avut efectul unei bombe, fiind comentată și „mediatizată”. Cei vizați s-au plîns imediat la „centru”. Mitropolitul a fost acuzat, în Adunarea Eparhială, că ar fi practicat metode de conducere „absolutiste”, a fost „somet” să renunțe la „camarilă”. Astfel, Ministerul Cultelor a anulat jurnalul arhiepiscopului ca fiind „fără competență și temei legal”. Potrivit deciziei ministeriale, „Secțiunea Administrativă a Consiliului Eparhial se menținea cu toate drepturile și atribuțiile ei, pînă ce Adunarea Eparhială se va pronunța în această privință”.

Decizia ministerială, atacurile la adresa sa din partea Adunării Eparhiale dădeau „cale liberă” celei de-a doua faze a „complotului”, cea în care aveau să i se aducă învinuiri care transferase „cazul” său în domeniul penal. Dumitru Topciu ridicase în Senat problema exploatarea averilor Arhiepiscopiei Chișinăului, stăruiind, în special, asupra regimului de administrarea unei păduri de 500 ha. Sesizarea nu a avut atunci rezultatele dorite. Acum, aceasta a fost repusă pe tapet, de aici, formulîndu-se o serie de acuze la adresa lui Gurie¹.

M. S. Regina Maria și A. S. R. Principesa Elisabeta,
însoțite de
I. P. S. Mitropolit Gurie și P. C. Ic. St. Vasile Guma,
 vizitând la 22 Mai 1920 Asociația „In numele lui Hristos”.

Principalele învinuiri ce i se aduceau mitropolitului Iurie erau: Administrarea și gestionarea incorectă a pădurii de la Rădeni și Bumbăta, dată în folosință Mitropoliei Basarabiei. Era acuzat că ar fi beneficiat personal de veniturile rezultate din exploatarea patrimoniului „Casei arhieresti”, de încasarea unor venituri în beneficii personale de la Mănăstirea Hîrjauca, precum și de efectuarea unui împrumut bănesc de la aceeași mănăstire, pe numele fratelui său, preotul Andrei Grosu, al cărui girant devenise. Pădurea despre care era vorba a fost dată în folosință Arhiepiscopiei Chișinăului, în mai 1924, printr-o decizie a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, pentru a fi asigurate nevoile de combustibil ale instituțiilor acesteia. Singura clauză convenită în momentul predării a fost aceea că pădurea să fie utilizată „după cum va crede de cuviință ierarhul, în funcție de necesități”. Pînă în anul 1932, pădurea a fost gestionată neținîndu-se cont de Legea contabilității publice. Referindu-se la împrumutul pe care îl făcuse la mănăstirea Hîrjauca, ierarhul afirma că acesta era un împrumut obișnuit, în virtutea unei practici curențe².

În decursul anului 1936, situația creată la Mitropolia Basarabiei a contribuit la deschiderea a trei anchete independente. Ancheta inițiată de Ministerul Cultelor și Artelor, condusă de preotul Dumitru Antal; ancheta dusă de Sfîntul Sinod, compusă din episcopul Cosma Petrovici și preotul Constantin Dron. Cea de-a treia anchetă era cea a Consiliului Eparhial, dirijată de preotul Leon Trofimov. Rezultatele

anchetelor au fost diferite, atît în privința constatărilor, cît și în cea a concluziilor. În unele chestiuni s-au și contrazis între ele. Dintre cele trei anchete s-a ținut seama numai de cea a Ministerului Cultelor și Artelor. Ținînd cont de rezultatele acesteia, ministerul Cultelor și Artelor a emis o „Deciziune”, în care se stipula, printre altele, că mitropolitul Iurie „abuzînd de situația Sa, călcînd dispozițiunile Legii și Statului pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, cît și ale legii contabilității publice, mînuind singur și fără drept, bunurile aparținînd Eparhiei, a pricinuit, printr-o gestiune neregulată și frauduloasă, fraudele constatate prin actele de mai sus (trimitere la actele „anchetei Antal”)”.

Prin urmare, ministrul Cultelor și Artelor, Victor Iamandi, a decis:

Art. I. I. Prea Sfințitul Mitropolit Iurie al Basarabiei este obligat la plata sumei de 11 407 224 lei, plus dobînzile legale. Se mai obligă I.P. Sfințitul Gurie la suma de 764 050 lei capital, cu procentele legale, de la 1930, pînă la achitare, plus renta de împrumut de 1 475 000 lei valoare nominală.

Art. II. Se dă în debitul Administrației financiare a județului Lăpușna spre a fi urmărit pentru plata sumelor arătate sus în orice avere mobilă sau imobilă (urmează specificarea instituțiilor pe numele și la dispoziția cărora se vor încasa sumele, în speță Mitropolia Basarabiei, prin Consiliul Eparhial și Mănăstirea Hîrjaucă). (...)

Art. III. Deciziunea de față se dă cu drept de apel la Înalta Curte de Conturi, în termen de două luni de la comunicare.

Art. IV. D-l director al Contabilității și controlului financiar este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a dispozițiunilor de această Deciziune. Semnează, Ministru: Victor Iamandi. Actul poartă nr. 186.164/1936 și este datat 4 noiembrie 1936³.

Vom arăta în continuare care a fost poziția Mitropolitul Gurie față de acest proces: „Nu administrarea acestor cîteva bunuri litigioase și fără o deosebită însemnătate, puse acum în discuție, este cauza reală a conflictului de față, a procesului meu, - spune Mitropolitul Iurie - ci, cauza reală este numai starea nenorocită și periculoasă, care s-a putut crea în Biserica Basarabiei mai ales în urma noilor nelegiuiri politico-bisericești și a curentelor de democratizare și politicianizare a Bisericii curente care cu deosebire în Basarabia s-au accentuat și organizat, tinzînd la întronarea presbiterianismului în locul autorității episcopale și a sovietizării conducerii bisericești prin uzurparea prerogativelor și drepturilor chiriarhale și, fiindcă m-am împotrivit, prin anularea mea cum vom vedea”.

Același Gurie Grosu scrie mai departe că: „În fața acestor curente distructive pentru Biserica ortodoxă din Basarabia, eu am crezut de datoria mea Sfință să stau ca o stîncă neclintită în mijlocul valurilor înfuriate și să apar cu prețul ființei mele principiile de bază ale Bisericii ortodoxe”⁴.

O serie de personalități românești, printre care Nicolae Iorga, Constantin Cernăianu, Sebastian Teodorescu, Nicolae Popescu – Prahova și alții, au luat apărarea mitropolitului Iurie.

Se pare că și Carol al II-lea a fost implicat în „cazul Gurie”. După abdicarea regelui, arhimandritul Ioil Babaca, cunosător al vieții bisericești din Basarabia acelor ani, scria: „Considerînd că Regele este primul gospodar, primul creștin, primul familist – între toate, supușilor de exemplu, Înalț Prea Sfinția Sa (este vorba de Iurie, n.n.) în cuvîntarea sinodală de rigoare, în vara lui 1930, a dorit fostului Rege, din partea Basarabiei: „să trăiască mulți ani, împreună cu M.S. Regina Elena, atît de iubit de poporul basarabean””. Iar cu ocazia ultimei vizite a Regelui la Chișinău, înainte de suspendarea ierarhului: „Mitropolitul Gurie încearcă încă o dată – după cinci ani – restabilirea armoniei și fericirii familiei regale, vădindu-și dorința fierbinte de a fi adusă în țară Regina – Mamă Elena și, deși perfect cunoscător al uzanțelor ortodoxe protocolare în Biserică, Mitropolitul Gurie nu a prilejuit intrarea fostului rege pe ușile împărătești în altar pentru motivul puternic că nu este sfințit, nu este unsul Domnului”. Se pare că Regele Carol al II-lea nu i-a iertat niciodată lui Gurie această ofensă⁵.

În urma acestui „caz”, arhiepiscopul Gurie a fost obligat să se retragă din funcția pe care o deținea și se va stabili la mănăstirea Cernica, unde va fi și înmormîntat, în noiembrie 1943. Pe tot parcursul șederii la Cernica, a fost mereu cu gîndul la Basarabia lui dragă. Poate că astăzi ar trebui pusă problema aducerii rămășițelor sale pămîntești pe meleagurile pe care le-a iubit atît de mult.

Mitropolitul Gurie Grosu rămîne unul dintre cei mai de seamă fii ai Basarabiei. De exemplu, preotul-scriitorul Gala Galaction l-a apreciat pe Gurie drept un „om duhovnicesc, bogat în răbdare, iubitor de oameni, adevărat urmaș al Sfinților Apostoli”⁶.

Note:

¹ BUZILĂ, Boris. *Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918; 1918-1944)*. București : Ed. Fundației Culturale Române; Ch. : Ed. Știința, 1996, pp. 303-305.

² BUZILĂ, ref. 1, pp. 305-306.

³ BUZILĂ, ref. 1, pp. 309-310.

⁴ GURIE, Mitropolit al Basarabiei. *Procesul și apărarea mea. Denunțarea complotului apocaliptic*. București : Tipogr. A-B-C, 1937, p. 46.

⁵ BUZILĂ, ref. 1, pp. 317-318.

⁶ GALA GALACTION. *Zile Basarabene*. Ch. : Ed. Știința, 1993, p. 17.

